

Primjer dobre prakse	Razvoj mreže mladih ambasadora risa u zaštićenim područjima
Kategorije	Edukacija; biljni i životinjski svijet
Organizacija	Protection and Preservation of Natural Environment in Albania (PPNEA)
Partneri	25 srednjih škola
Lokacija	Regija Pukë-Mirditë i Nacionalni park (NP) Shebenik-Jabllanicë
Zemlja	Albanija
Stupanj zaštite	Nacionalni park
Opseg provedbe (lokalno, nacionalno)	Lokalno/regionalno
Vrijeme provedbe	7 mjeseci
Broj zaposlenih	2 osobe u nepunom radnom vremenu
Budžet (EUR)	15.000 €
Izvor financiranja	Euronatur, MAVA Foundation, IUCN
Informacije o projektu	
Kontakt	Klaudja Koci
Uspjeh	<ul style="list-style-type: none"> • Sudjelovalo 25 škola. • Educirano 60 ambasadora. • Više od 600 djece sudjelovalo u među vršnjačkoj obuci. • Ris je prvi put postao dio promotivnog materijala općine (Munella). • Općine na području Munelle počele su lobirati za zaštitu prirode. • Ris se nalazi u logu NP-a Shebenik-Jabllanicë. • NP Shebenik-Jabllanicë služi se mrežom ambasadora u svojim edukacijskim aktivnostima. • Shebenik-Jabllanicë Nacionalni park sada ima osobu zaduženu za edukaciju i komunikaciju. • 3 ambasadora počeli su raditi kao lokalni vodiči.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi ambasadori provode razne inicijative za podizanje svijesti o risu i njihovim zajednicama – sajam na glavnom trgu, dijeljenje materijala, slike, poezija, lokalne kampanje, društveni mediji.
--	---

Problem/prilika	
Problem	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje nezakonitih aktivnosti unutar i oko zaštićenih područja. • Sukob između mještana i životinjskog i biljnog svijeta. • Slabo razumijevanje vrijednosti zaštićenih područja. • Neodržive prakse.
Prilika	<ul style="list-style-type: none"> • Prisutnost balkanskog risa u odabranim albanskim zaštićenim područjima. • Podrška škola unutar i oko zaštićenih područja. • Utjecaj mladih ljudi na zajednicu.
Planiranje	
Preduvjeti za uspjeh	<ul style="list-style-type: none"> • Prisutnost balkanskog risa u zaštićenim područjima. • Podrška ministarstva obrazovanja i ministarstva zaštite okoliša. • Dozvola za rad regionalne uprave za obrazovanje • Podrška lokalnih škola. • Dopuštenje roditelja za sudjelovanje njihove djece u programu.
Začetak ideje	<p>Klaudja Koci, članica tima PPNEA-e, proučavala je različite pristupe neformalnoj nastavi na svojem magistarskom studiju za obrazovanje na otvorenom. Godine 2015., zajedno s volonterom američkih mirovnih snaga u PPNEA-i, koji je prije radio u NP-u Yellowstone, razvila je edukacijski program.</p>

Strategije	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacijska strategija NVO-a o programu obnove populacije balkanskog risa. • Osposobljavanje nastavnika prioritet je obrazovnih sustava zapadnog Balkana na putu prema pristupanju Europskoj uniji. Ministarstvo mora sklapati partnerstva organizacijama da bi se ostvario napredak u neformalnom obrazovanju nastavnika.
Uloga partnera	<p>Okrug Pukë-Mirditë – podržali inicijativu.</p> <p>Okrug Shebenik-Jabllanicë - surađivali s lokalnom organizacijom za poljoprivredu i zaštitu okoliša Agri-En (Agro environmental local organization) i zaposlenicima nacionalnog parka.</p> <p>Agri-En, uz podršku zaposlenika NP-a, pružao pomoć u praktičnom/logističkom dijelu projekta, facilitirao kontakt sa školama, ishodio dozvolu od regionalne uprave za obrazovanje.</p> <p>Zaposlenici NP-a i Agri-Ena sudjelovali su u obučavanju dviju srednjoškolskih grupa i edukativnoj nastavi u svim drugim lokalnim školama u regiji.</p>
Provedba	
Ključne faze projekta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada programa obuke 2. Kontaktiranje regionalne uprave za obrazovanje i odabir škola 3. Provedba treninga u školama s odabranim grupama učenika 4. Provedba nastave među vršnjačkog obrazovanja nove grupe ambasadora s njihovim mlađim vršnjacima u drugim školama regije 5. Terenski izlet na planinu Munella i u NP Shebenik-Jabllanicë s mladim ambasadorima; posjet boravištu balkanskog risa (planina Munella) i drugim važnim staništima u Shebeniku.

Budžet po fazama	<ul style="list-style-type: none"> • 2 treninga (2x2 dana), stručnjaci i materijal – 2600 €. • 7 terenskih posjeta ambasadora drugim školama radi diseminacije znanja – 2500 €. • 2 terenske ekspedicije s ambasadorima u nacionalni park – 1500 €. • Posjet razmjene ambasadora između dva nacionalna parka (Shebenik i Divjakë-Karavasta) – 500 €. • Proslava dana Shebenik-Jabllanicë - 800 €. • Plaće i ostalo 2100 € (2 osobe).
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj ideje koncepta programa obuke. • Pridobivanje podrške za inicijativu od ministarstva obrazovanja i ministarstva zaštite okoliša. • Regionalna uprava za obrazovanje izdala dozvolu za rad. • Razvoj cjelovitog paketa programa obuke i različitih promotivnih materijala. • Izbor zaštićenih područja na temelju prisutnosti ugroženih vrsta. • Kontaktiranje ravnatelja lokalnih škola u odabranim zaštićenim područjima (2 srednje škole po području) i dogovor o suradnji. • Sastanak s nastavnicima biologije u odabranim školama i dogovor o kriterijima/karakteristikama za odabir učenika koji će postati ambasadori. • U svakoj školi odabrano je petnaestak učenika u dobi od 16 do 17 godina. • Ishođenje dopuštenja roditelja za sudjelovanje njihove djece u programu (uglavnom odradili nastavnici). • Izvedba dvodnevnog treninga – jedan dan teorija (fokus na ugroženim vrstama značajnim za to područje, vrijednostima područja, povezanosti biljnog i životinjskog svijeta i ljudi, prijetnjama, na tome kako razviti svijest), jedan dan terenskog rada (stručnjaci

	<p>prezentirali vrijednosti prirode na terenu da bi se uočili problem u zaštićenim područjima).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pristup među vršnjačkog učenja - tim ambasadora (jedna obučena grupa) odlazi u druge obližnje škole (sveukupno 25) podučavati vršnjake uz podršku nastavnika biologije i tima PPNEA-e i službenika za edukaciju i komunikaciju nacionalnog parka Shebenik-Jabllanicë. • Tim PPNEA-e započinje novi ciklus s novom školom i obučava nove ambasadore.
Odabir dionika	<ul style="list-style-type: none"> • Odabrali smo regije i zaštićena područja prema prisutnosti ugroženih vrsta (ris/Shebenik-Jabllanicë, područje Munelle) u kojima postoji konflikt s biljnim i životinjskim svijetom (ilegalne aktivnosti). • Odabrali smo po dvije škole u svakom zaštićenom području, a ambasadori risa širili su znanje u svim ostalim školama na odabranom zaštićenom području i u regiji. • Petnaestak učenika (što je grupa prikladna za vođenje) u dobi od 16 do 17 godina odabrano je u svakoj školi na temelju njihovih vještina, znanja, sposobnosti da razumiju problem i djeluju te koji će ostati na tom području u sljedeće dvije godine. • Lokalni dionici u NP Shebenik-Jabllanicë i NVO-u Agri-En izabrani su na temelju iskustva prethodne suradnje s njima. • Na području Pukë-Mirditë razvili smo partnerstvo sa školama i mrežom lokalne zajednice (ljubitelji prirode, inženjeri zaštite okoliša i šumarstva, nastavnici biologije) na terenu.
Uključivanje ranjivih skupina	<ul style="list-style-type: none"> • Škole uključene u projekt smještene su u ekonomski vrlo siromašnom području, a mladi sudionici projekta

	<p>imaju manje prilika za sudjelovanje u ovakvim vrstama obuke ili aktivnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavnici su, prema pregledu ambasadora risa, bile uglavnom žene. • U obje regije roditelji učenika izrazili su zabrinutost zbog odlazaka svoje djece na terenske izlete jer im takva aktivnost nije bila toliko poznata. To se osobito odnosi na učenice, odnosno djevojčice. Međutim, imali su povjerenja u nastavničko osoblje koje je pratilo učenike te su iskazali spremnost na suradnju.
Komunikacije	<p>Interno – služili smo se e-mailom i društvenim medijima (Facebook-grupa) za komunikaciju s učenicima, ali i izravnim telefonskim pozivima prema djelatnicima škola, NP-a i lokalnog partnera Agr-ena. Održavali smo također i redovite sastanke uživo.</p> <p>Eksterno – internetske stranice PPNEA-e, društveni mediji.</p>
Smanjivanje i ublažavanje klimatskih promjena	<p>Ambasadori risa educirani su o klimatskim promjena na osnovnoj razini.</p>
Izazovi	<p>Tehnički:</p> <p>Zbog vremenskih uvjeta i zahtjevnog terena u NP-u Shebenik-Jabllanicë, katkad smo morali odgoditi terenske izlete učenika u prirodu. Projekt je proveden od prosinca 2014 do lipnja 2015.</p>
Promjena	
Pozitivne promjene u prirodi	<p>Ambasadori su postali “psi čuvari” na tim područjima te podnose izvještaje o različitim vrstama okolišnog kriminala u svojem području.</p> <p>U lokalnoj zajednici predstavljeni su različiti školski projekti o važnosti zaštićenih područja, zaštititi biljnog i životinjskog svijeta te postojećim prijetnjama, čime se podiže osviještenost o tim pitanjima.</p>

<p>Pozitivne ekonomske i društvene promjene</p>	<p>Javnom sektoru - lokalno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ris je postao dio promotivnog materijala općina na području Munelle. • Općine na području Munelle lobiraju za zaštitu prirode.
	<p>Upravljanju zaštićenim područjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ris u logu zaštićenog područja (NP Shebenik-Jabllanicë), jaka uključenost u aktivnosti PPNEA-e. • Putem različitih okolišnih edukacijskih modula/programa za ambasadore, educirali su se također i djelatnici NP-a Shebenik-Jabllanicë. • Služenje mrežom ambasadora za njihove edukacijske aktivnosti. • Shebenik-Jabllanicë sada ima osobu zaduženu za edukacijske i komunikacijske (s medijima i lokalnim zajednicama) aktivnosti.
	<p>Poslovnom sektoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umjesto prepariranih životinja kakvima se dekoriraju lokalni restorani, u jednom od njih na je zidu naslikan prizor risa u svojem prirodnom staništu. Malen korak u podizanju razine svijesti o ovom pitanju.
	<p>Lokalnoj zajednici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomske: tri ambasadora počela su raditi kao eko-turistički vodiči i sada organiziraju ture na temu vrijednosti bioraznolikosti Parka. • Društvene: povećana svijest lokalne zajednice o vrijednostima zaštićenih područja. Ambasadori su nakon završetka edukacije poduzeli inicijative (slikanje, poezija, lokalne kampanje, dijeljenje letaka lokalnoj zajednici, društveni mediji) i još uvijek utječu na lokalne zajednice.

	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavnici u lokalnim školama unaprijedili su svoje sposobnosti i poboljšali svoj obrazovni program.
Replikacija i preporuke	
Ključne stvari za replikaciju	<p>Podrška tijela nadležnog za obrazovanje.</p> <p>Interes nastavnika i učenika.</p> <p>Obučavanje nastavnika prioritet je obrazovnih sustava na zapadnom Balkanu na putu pristupanja Europskoj uniji.</p> <p>Ministarstvo mora sklapati partnerstva s organizacijama da bi se ostvario napredak u neformalnom obrazovanju nastavnika.</p>
Preporuke	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna osoba s punim radnim vremenom tijekom cijelog projekta, uključujući i proračun za vrijeme osoblja, a ne samo aktivnosti. • Izabrati jednak broj ženskih i muških volontera za suradnju. • Zbog vremenskih uvjeta, edukaciju ambasadora risa provoditi između ožujka i studenoga. • Promovirati okolišne poslove za žene. U ovom trenutku, to je uglavnom muški posao, žene ne žele raditi na tom području. • Ubaciti komunikacijske aktivnosti, vrijeme osoblja i proračun za lokalnu promociju i podizanje svijesti (percepcija o važnosti biljnog i životinjskog svijeta na njihovu području, požara koje izazivaju ljudi, smanjenje sječe i ilegalnog lovstva).
Održivost	<ul style="list-style-type: none"> • Uključivanje školskih nastavnika (biologije) u školama, oni su bili posrednici između PPNEA-e i partnera i nastaviti će educirati sljedeće generacije. • Edukacija u svim školama u okolini zaštićenih područjima u kojima je viđen ris.

	<ul style="list-style-type: none"> • Motivacija studenata /ambasadora po završetku programa. • Aktivno uključivanje ambasadora u druge projekte PPNEA-e kako bi ostali aktivni i da se ne izgubi njihova podrška. Oni su postali novi podržavatelji risa, nacionalnih parkova, PPNEA-e i zaštite okoliša u Albaniji.
Primjena ideje	Mogu vidjeti primjenu ovog pristupa na isti način u drugim područjima zemlje gdje se nalazi ris i druge ugrožene vrste (pelikan, crkavica), a planiramo to uvrstiti u prijave na natječaje za financiranje u budućnosti.
Preporuke za poboljšanje politika	<p>Razvoj edukacijskih programa u zaštićenim područjima (njihovi planovi upravljanja).</p> <p>Unapređenje kompetencija zaposlenika zaštićenih područja za edukacijske aktivnosti.</p> <p>Uvrstiti obnovu populacije velikih zvijeri i edukacijski plan u planove upravljanja zaštićenim područjima.</p>
Vaši interesi	Kako uključiti različite dionike – žene.